

Yerel Yönetimlerde Kadınlara Yer Açmak

Bu B Kıtıkta
Deviz Akıny
L. Fikriye Toluno
Ash Tarunlolu tarafından
Entegrasyon İllletler
Kadınlara Yer Açmak
Halkın Kurumları ve Gelişim ve Ortak Programı
için hazırlanmıştır.

El Kitabını Amacı Nedir?

- Yerel yönetimlerin duyarlılıkları ve kentin farklı kesimlerine yönelik bakış ve hizmet anlayışını yönlendirmek.
- Kadın dostu yerel yönetim politikaları geliştirmeye yönelik perspektifler oluşturmak.
- Yerel yönetimler ile yerel kadın örgütleri arasında işbirliği imkanını artırarak, kadınların kentsel hak ve sorumluluklarına sahip ve yerel düzenlemeler önünde daha güçlü ve etkili olmalarını sağlamak üzere, tüm yerel yöneticilere yol göstermektir.

Yerel Yönetimler;

Yaşam çevremizle ilgili olarak mekansal, toplumsal, sosyo-kültürel, ekonomik tüm ortak gereksinmelerimizi karşılamak, ortak sorunlarımızı çözmek için vardır.

Bu nedenle Yerel Yönetimler:

Güvenli,

Sağlıklı,

Düzenli-planlı çevrelerde, çalışmamızı, yaşamamızı, konut edinmemizi, sağlık, eğitim sosyo-kültürel etkinliklerden eşitçe yararlanmamızı, yaşadığımız çevrede rahatça dolaşmamızı ve bunları yaparken o yerleşmeye ilişkin kararlara katılmamızı ve yapılanları denetlememizi sağlamalıdır.

Ancak;

YEREL YÖNETİMLERDE KADININ TEMSİLİ YOK DENECEK KADAR AZDIR.

YEREL YÖNETİMLERİN SEÇİLMİŞ KARAR ORGANLARI OLAN BELEDİYE MECLİSLERİNDE VE İL GENEL MECLİSLERİNDE KADINLAR ANCAK %2 ORANINDA TEMSİL EDİLMEKTEDİR. 3234 BELEDİYE BAŞKANINDAN SADECE 18'İ (%0,6) KADINDIR. OYSA AB ÜLKELERİNDE HER 5 YEREL YÖNETİCİDEN BİRİ KADINDIR (%20).

Yerel y6netimler kadınlara y6nelik kentsel haklar konusunda nasıl davranmalı?

Kadınların “Kentli hakları” olarak tanımlanan hakların t6m6ne sahip olmaları i7in; yasal-y6netsel, planlama, uygulama ve denetim ile ilgili s6re7ler i7inde aktif olarak yer alabilme hak ve olanakları olmalıdır.

Yerel Y6netimler hangi yasal 7er7eveye dayalı olarak bu bakışı geliştirebilir, b6yle davranabilirler?

***İL 6ZEL İDARELERİ
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ve
BELEDİYELER***

5393 Sayılı Belediye Kanunu
5216 sayılı B6y6kŐehir Belediyeleri Kanunu
5302 sayılı İl 6zel İdare Kanunu
5302 sayılı Yasa/65 madde ve 5393 sayılı Yasa/77.
maddelerine dayanan İl 6zel İdaresi ve Belediye hizmet-
lerine G6n6ll6 Katılım Y6netmeliği
5393 sayılı Yasa/19. maddeye dayalı Belediye Meclisi
7alıŐma Y6netmelięi
5302 sayılı Yasa/11. maddeye dayalı İl Genel Meclisi
7alıŐma Y6netmeliği maddelerine dayanarak yukarıda
belirtilen yaklaŐımları geliştirebilirler.

Yerel Yönetimlerin Hizmetlerinden Kimler Yararlanabilir?

Yerel yönetimlerin hizmetlerinden yararlanma “Hemşehrilik”- kentdaşlık hukuku çerçevesinde (5393/md.13 Hemşehrilik hukuku) yerleşmelerde yaşayan tüm vatandaşları içerir.

Kentlerdeki kadın hemşehrilerin yerel fırsatların ve kentli haklarının tümünden hakça yararlanmalarına öncelik verilmelidir.

“Kadın Hemşehrilerin” Yerel Yönetim hizmet hak ve sorumluluklarından eşit fırsatlarla yararlanması için neler yapılabilir?

Yapılabilecekler 3 grupta sınıflanabilir:

- 1.** Kadınların gereksinme ve taleplerini ortaya çıkarabilmek, anlayabilmek.
- 2.** Kadınların gereksinmelerine yönelik uygun hizmetleri tanımlamak.
- 3.** Kadınların yerel sorumlulukları alabilmeleri ve yönetime katılımlarını sağlayabilmek.

1. Kadın hemşehrilerin gereksinme ve taleplerini ortaya çıkarabilmek, anlayabilmek için neler yapılabilir?

Anket, araştırma yapılmalı.

Kamuoyu yoklaması yapılmalı (5393/Md.15 ve 5302/Md.7).

Kadın taleplerini ortaya çıkarabilecek yöntemler kullanılmalı (Yüz yüze konuşma, ev sohbetleri yapma, gönüllü kadın kuruluşları ile çalışmak-işbirliği yapmak, kadın mekanlarında eylem-yönelimli araştırmalar yürütmek).

HER YÖNETİM, KENT MEKANININ KADIN VE ERKEK İÇİN FARKLI ANLAMLARA GELDİĞİ VE FARKLI ETKİLER YAPTIĞINI FARKETMELİDİR. BUNA GÖRE MEKANLARDA BU FARKLILIKLARI GÖZETMELİDİR.

Gerek doğrudan kadın kentlilerin, gerekse yerel kadın örgütlerinin önünü açacak ve onların istek ve önceliklerini yerel yönetimlere taşıyacak katılım ve işbirliği mekanizmalarını işletmelidir. Bu "EŞİT TEMSİLİ SAĞLAYICI" niteliği dolayısıyla önem taşımaktadır.

2. Kadın hemşehrilerin gereksinmelerine ilişkin ve uygun hizmetleri tanımlamak, programlamak ve sürekliliğini sağlamak için neler yapılabilir?

- Yerel yönetim hizmetlerini kadınların bireysel ve/veya toplumsal gereksinmelerini gözeterek;
- Kadınların mevcut yaşamlarını kolaylaştıran bir bakış açısıyla;
- Kadınların yaşamlarının, onları güçlendirici bir yönde dönüşmesini hedefleyerek davranmalıdır.

Bu çerçevede farklı ölçeklerde farklı bakış açıları geliştirilebilir;

- Mahalli ölçekte hizmetlerin yaygınlaştırılması; Komşuluk çevresi (mahalle) ve mahalle muhtarlıkları kadınların en kolay ulaşabilecekleri alanlar olduğu için bu çerçevede hizmetlerin gerçek gereksinmelere ve yerel özelliklere duyarlı olarak tanımlanması daha kolaydır.

Mahalli ölçekte ortaya çıkarılan gereksinim ve çözümlerin kent ölçeğinde yaygınlaştırılması akılcı bir yöntem olabilir. Her bir mahalli birimin farklılaşan kimliği ve özellikleri vurgulanabilirse, kent genelinde hizmetler çeşitlenecek ve artan bir kalite ortaya çıkacaktır. (5393/Md.9/3-4 paragraflar).

- Kadınların aile içinde sorumlu tutulduğu hizmetler, gerçekte kamusal hizmetlerdir. Bu hizmetlerin yerel yönetimlerce verilmesi onların ekonomik ve sosyal hayata katılımlarını kolaylaştıracaktır.
(5393/Md.14(b) bendi, 5216/Md.7, 5302/Md.6(a) bendi).

- Yerel yönetimler kadının şiddetten korunmasından sorumludur:

Bu konuda yeni belediye yasasıyla getirilen "**Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar**" hükmüne açıklık kazandırılması için çalışılmalı ve bu tür hizmetlerde süreklilik sağlanmalıdır.

Ayrıca yeni düzenlemedeki "sosyal hizmet ve yardım" ifadelerinin aile içi şiddete karşı koruma önlemleri olarak yorumlanarak; Toplum Merkezleri, Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezleri açılmalı, bunlar şiddet konusuna yönelik olarak da çalışmalıdır (5393/Md.14.a bendi).

- Kadınlar ağırlıklı olarak toplu taşıma araçlarını kullanmakta ve/veya yaya olarak dolaşmaktadırlar. Kadınlar için yaya olarak ulaşımı kolaylaştıracak çevre düzenlemeleri, otobüs saatleri ayarlaması, bütün toplu taşıma türlerinde ve özel otobüslerde kullanılabilen tek tip kart uygulaması gibi kolaylıklar düşünülmelidir. (5393/Md.15f Belediye yetki ve imtiyazları ve p bentleri sonradan 5. paragraf, 5393/Md.51 Zabitanın görev ve yetkileri, 52167/Md.7f-g-k-p bentleri, 52167/Md.9)

- Taşınmaz/konut edinmek her bireyin Anayasayla güvenceye alınmış hakkıdır.

Yerel yönetimler bu çerçevede arsa tahsis etme, farklı konut seçenekleri sunma ve kadınların erişilebilirliğini artırma konusunda çalışmalıdır (5397/Md.69).

3. Kadın hemşehrilerin yerel süreçlerde sorumluluk alabilmeleri ve yönetime katılmalarını sağlayabilmek için neler yapılabilir?

Yerel yönetimlerin seçilmiş organlarında temsil oranı son derece düşük olan kadınların, temsil yapısı daha eşitlikçi bir niteliğe ulaşana değin, sorunlarını ve gereksinmelerini yerel meclislere taşıması gerekir. Yerel yönetimlerin, kadınlar veya kadın kuruluşları ile sürekli ve sistematik bir fikir alışveri ve iletişim geliştirilmelerinin bir yolu, ilgili kadın örgütlerinin yerel süreçleri ve toplantıları sürekli olarak izlemeleridir. Bu tür bir izleme ve katılım iki farklı süreçte geliştirilebilir;

3.1 Kadının etkin katılımı ile yapılan izleme

3.2 Kamusal düzenleme ile kadına hizmet etmeye yönelik izleme.

- Kadının etkin katılımı ile yapılan izleme

Yerel meclislerin izlenmesi ve yerel ihtisas komisyonlarına katılım:

Yerel kadın örgütlerinin, ihtisas komisyonları ile yapılacak hizmetler konusunda işbirliğinin yanı sıra komisyon toplantılarına katılım yoluyla da hemşehrilik sorumluluklarını yerine getirmeleri sağlanmalıdır (5393/Md. 20,5216/Md.20, 5302/Md.12, 5393/Md.21,5302/13, 5393/Md.23, 5302/Md.15, 5393/Md. 24, 5216/Md.15, 5302/Md. 16).

Stratejik Planlara Katılım:

Yerel yönetimler stratejik plan yoluyla kaynaklarını en verimli şekilde ve belli öncelikler çerçevesinde hizmet alanlarına yönlendirerek, yerelde yaşayan tüm hemşehrilerin üzerinde anlaştığı ortak geleceğe ulaşabilirler. Stratejik planın hazırlanma ve uygulama sürecinde kadın örgütleri (aracılığı ile kadınlar) de yerleşmenin geleceğine ve kadınlara yönelik yerel hizmetlerin önceliklerine ilişkin olarak görüş bildirebilirler. ***"Cinsiyete duyarlı stratejik plan", "Cinsiyete duyarlı bütçe"*** yapılmasını sağlayabilirler (5393/Md.41- 5302/Md.31).

Kent Konseylerine Katılım:

Kent konseyleri kapsamında yerel kadın örgütlerinin de katkısıyla "kadın meclisleri", "kadın komisyonları" kurulmalıdır.

Yerel meclisler, kent konseyleri ile kadın meclisleri ve kadın örgütlerinin sürekli iletişim içinde olması sağlanmalıdır (5393/Md.76).

Yerel hizmetlere kadın ve kadın örgütlerinin gönüllü katılımı:

Hedef gruplara yönelik gönüllü hizmetler, yerel yönetimler ve sivil katılımcı örgütler arasında imzalanacak bir protokol çerçevesinde ve kontrol edilebilir olmalıdır. Kadın sivil toplum örgütlerinin yerel hizmetlere katılmak üzere istekte bulunmaları gereklidir. Bu çerçevede kadın örgütlerini bilgilendirmek ve belir-

li protokoller çerçevesinde işbirliği içinde karşılıklı birikimlerden yararlanmak gerekir. Yerel yönetimler kamu hizmeti sunma yükümlülüğünü kaybetmeden işbirliğini teşvik etmelidir (5393/Md.77, 5302/Md.65).

- Kamusal düzenleme ile kadına hizmet etmeye yönelik izleme

Kadından Sorumlu Birimler oluşturmak:

Türkiye’de yerel yönetimler, yerel hizmetlerde kadın gereksinmelerini ve sorunlarını gözönünde bulundurularak özel kadın-erkek eşitliği politikaları geliştirecek ve hizmet edecek birimler bulunduracaklardır (5393/Md. 48,5216 BBK. Md. 21, 5302İÖK. Md 35).

Cinsiyet eşitliği komisyonları kurmak:

Belediye ve İl Özel İdaresi meclislerinde oluşturulan uzmanlık komisyonları arasında “Cinslerarası eşitlik komisyonu” olmalıdır (5393BK. Md.24,5216 BBK.Md.15, 5302İÖK. Md.16).

Belediye başkan danışmanları arasında, yerel kadın örgütleri ile işbirliği sonucunda belirlenen, kadın konularıyla ilgili bir danışman bulunmalıdır (5216 BBK. Md.20).

Belediye başkan vekili kadın meclis üyeleri arasından seçilmelidir (5393 BK. Md.40).